

Тақырыбы: Аударма сөздіктер

Орындаған: Тұрғынбек Нұрбибі

Серік Сандуғаш

Тобы: ҚТӘ-14

Қабылдаған: Габдулина М.Г

Сөздік

1. жеке тілдің сөздік құрамының, әлеуметтік топ диалектісінің, жазушы шығармаларының лексикалық жиынтығы;
2. тілдегі сөздерді, сөз тіркестерін, идиомдарды әліпби негізінде я тақырыптық тұрғыдан жүйеге түсіріп, олардың мағынасын ашатын, аудармасын түсіндіретін анықтамалық құралмасы; сөздік кітап болып, басылып шығуы да, қолжазба ретінде көшіріліп, тарауы да мүмкін. Алайда компьютер мен интернеттің пайда болуымен электронды сөздіктердің басымдылығы айқын болып келеді.

Сөздік тарихы

— Алғашқы сөздік өзге тілдер сөздерін түсіндіру мақсатында ерте заманда жасалды. Грекияда б.з.б. 5 ғасырда, Үндістанда б.з. 12 ғасырда (“Хемачандра”), Ресейде 13 ғасырдан бастап сөздіктер құрастырылды. Түркі халықтарының алғашқы сөздікі 11 ғасырда жазылған Махмұт Қашқаридың “Диуани лұғат-ит-түрк” еңбегі саналады. Кейінірек екі тілді немесе көп тілді сөздіктер жасалды. Мысалы, араб-парсы, түрік-моңғол сөздерін салыстыру тұрғысынан Замахшаридың “Мұкаддимат әл-адаб” сөздігі (12 ғасыр), Әбу Хайяның “Китаб әл-идрак Ли-Лисан әл-атрак” атты қыпшақ тілінің грамматикасы мен сөздерінің жинағы (14 ғасыр), Жамал әл-диннің араб-қыпшақ сөздігі ретінде құрастырылған “Бұғат әл-мұштак” (15 ғасыр) еңбектері. Қазақ тілінің сөздіктері 1860 жылдардан бастап жарық көре бастады. Сөздіктің әлеуметтік қызметінің маңызы ерекше: дереккөзі ретінде жылдам ақпарат алуға болады; сөздердің мағынасы мен дұрыс қолданылуы туралы нормативтік бағыт береді, т.б. Сөздік жасаудың әдісін, теориясы мен тәжірибесін, технологиясын лексикография саласы зерттейді.

С. Г. АХМЕТОВА

ҚАЗАҚША
АҒЫЛШЫНША
ОРЫСША

СӨЗДІК

KAZAKH-ENGLISH-RUSSIAN DICTIONARY
КАЗАХСКО-АНГЛО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

С.Г. АХМЕТОВА

АҒЫЛШЫНША – ОРЫСША-ҚАЗАҚША

СӨЗДІК

Алматы «Мектеп» 2009

Қазақша – ағылшынша-орысша сөздік жоғарғы оқу орнында білім алушылар мен оқытушыларға, сондай-ақ ағылшын тілін өздігінен үйренушілерге арналған. Сөздікте жиі қолданылатын сөздер мен сөз тіркестері қамтылды.

Ахметова С.Г

Қазақша – ағылшынша-орысша сөздік. – Алматы:
«Мектеп» баспасы, 2009. – 256 бет.

Алғы сөз

Ұсынылып отырған қазақша-ағылшынша-орысша сөздік бірінші рет құрастырылды. Сөздікте ең жиі қолданылады деген сөздер, сонымен қатар кейбір ғылыми-техникалық терминдер енгізілді. Сөздікте 10000-нан астам сөздер және сөз тіркестері мақал-мәтелдер қамтылды.

Сонымен қатар көптеген терминдер енгізілді. Сөздіктің көмегімен орташа қиындықты мәтіндерді аударуға болады.

Өзге ұлттың адамдарымен тез тіл табысуға және жақсы қарым қатынаста болу үшін көп көмегін тигізеді

a walk?
dance?
see the film?

see the match?

drink something?
go on an excursion?
visit a museum?

Yes, gladly
With pleasure
Unfortunately I'm busy

Do you like..?

Do you like...
music?
novels by Auezov?

this monument?
this building?
his acting?
his (her) playing?
his (her) music?
this square?
this painting?
this street?

It's wonderfull
It's beautifull
Not very
Unfortunately, I don't
know...

this composer (singer)

this writer (poet)

this actor (actress)

This is...
very good
bad
interesting
important
cheap

прсгулится?
потанцевать?
посмотреть этот
фильм?
посмотреть этот
матч?
что-нибудь выпить?
поехать на экскурсию
поехать в музей?

Да, охотно
С удовольствием
К сожалению, я занят

Нравится ли вам..?

Вам нравится...
музыка?
романы Ауэзова?

этот памятник?
это здание?
его игра?
его (ее) исполнение?
его (ее) музыка?
эта площадь?
эта картина?
эта улица?

Это замечательно!
Это очень красиво!
Не очень
К сожалению, я не
знаю...

этого композитора
(певца, певичу)

этого писателя
(поэта)

этого актера (актри-
су)

Это...
очень хорошо
плохо
интересно
важно
дешево

Серуендегиңиз
Билегіңиз
Мына фильмди көр-
гіңиз
Осы ойында көргі-
ңиз
Бірдеңе ішкіңиз
Экскурсияға барғыңыз
Музейге барғыңыз

Иә, әлбетте
Шын ниетпен
Өкінішке орай, қолым
тیمейді

Сізге... ұнай ма?

Сізге... ұнай ма?
музыка
Әуезовтың романда-
ры
мына ескерткіш
мына үй
оның ойыны
оның орындауы
оның музыкасы
мына алаң
мына (картина) сур-
мына көше

Өте тамаша!
Өте әдемі!
Ойша емес
Өкінішке орай, ...б
меймін

бұл композитор
(әншіні)
мен бұл жазушы
(ақынды)
мен бұл актерді
(актрисаны)

Мынау...
өте жақсы
жамаан
қызык
маңызды
арзан

expensive tasty It's evident (evidently) That's right You are right That's the idea That's hardly do It won't do That will never be	дорого вкусно Это ясно (очевидно) Совершенно верно Вы правы Вот именно Это едва ли подойдет Ничего не выйдет Этому не бывать	қымбат дәмді Бұл күмәнсіз Әбден дұрыс Сіздікі дұрыс Әрине Бұл тура келер ме екен Ештеңе шықпайды Ешқашан бұлай бол- майды
I must...	Мне надо...	Маған... керек
I must... see Mr. Arinov call Miss Meruert go to the park get ready for my de- parture get my luggage check my luggage have the suit pressed have the dress pres- sed have my clothes wa- shed get a shoeshine see a doctor	Мне надо... встретиться с г-ном Арыновым позвонить Меруерт пойти в парк приготовиться к отъезду получить багаж сдать вещи в багаж сдать погладить костюм сдать погладить платье сдать белье в стирку почистить туфли сходить к врачу	Менің... керек Арынов мырзаны кө- руім Меруертке телефон соғуым паркке баруым жүруге дайындалуым жүгімді алуым заттарымды багажға тапсыруым костюімді үтіктеуге беруім көйлегімді үтіктеуге беруім киімдерімді жууға бе- руім туфлиімді тазартуым дәрігерге баруым
Language	Язык	Тіл
Are you good at lan- guage? Do you understand me? I (don't) understand you Do you speak... English? Russian?	Вы владеете иностран- ными языками? Вы меня понимаете? Я вас (не) понимаю Вы говорите... по-английски? по-русски?	Сіз шетел тілдерін бі- лесіз бе? Сіз мені түсінесіз бе? Мен сізді түсінемін (тү- сінбеймін) Сіз... сөйлейсіз бе? ағылшынша орысша

Kazakh?
 German?
 French?
 Italian?
 I don't speak Russian
 (Kazakh)
 I speak Russian (Kazakh) a little
 Speak more slowly,
 please
 Translate it into English
 (Russian, Kazakh),
 please
 Write it down, please
 Please show your answer
 in the phrase-book
 Your vocabulary is enormous
 My knowledge of the
 language is weak
 My Russian (Kazakh)
 needs brushing up

He speaks good (poor)
 English (Russian, Kazakh)
 What is the Russian
 (Kazakh) for this word?

Please repeat that
 What is your language?

My language is Kazakh

We (don't) need an interpreter

Origin and Nationality

Where is your birth-place?

I'm from Kokchetav

And you?

по-казахски?
 по-немецки?
 по-французски?
 по-итальянски?
 Я (не) говорю по русски (по-казахски)
 Я немного говорю по-русски (по-казахски)
 Говорите, пожалуйста, медленнее
 Переведите это, пожалуйста, на английский (русский, казахский)
 Напишите, пожалуйста
 Покажите ваш ответ в разговорнике
 Ваш словарный запас очень большой
 У меня очень слабое знание языка
 Мне нужно немного поработать над своим русским (казахским)
 Он хорошо (плохо) говорит по-английски (по-русски, по-казахски)
 Как будет по-русски (по-казахски) это слово?
 Повторите, пожалуйста
 Какой ваш родной язык?
 Мой родной язык — казахский
 Нам (не) нужен переводчик

Происхождение и национальность

Где вы родились?

Я (родом) из Кокчетав

А вы?

қазақша
 немісше
 французша
 итальянша
 Мен орысша (қазақша)
 сөйлемеймін
 Мен аздап орысша (қазақша) сөйлеймін
 Бауырақ сөйлеңізі

Мынаны ағылшын (орыс, казак) тіліне аударыңызшы
 Жазып беріңізші
 Жауабыңызды тіл-шардан көрсетіңізші
 Сіздің сөздік қорыңыз бай екен
 Мен бұл тілді жақсы білмеймін
 Мен орыс (қазақ) тілінде әлі де жаттығуым керек

Ол ағылшын (орыс, казак) тілінде жақсы (нашар) сөйлейді
 Бұл сөздің орысшасы (қазақшасы) қалай болады?

Қайталап айтыңызшы
 Сіздің ана тіліңіз қай тіл?

Менің ана тілім — казак тілі
 Бізге тілмаштың қерегі жоқ

Тегі мен ұлты

Сіз қай жерде тудыңыз?

Мен Кокшетауда тудым

Сіз ше?

ҚАЗАҚША-ОРЫСША
ОРЫСША-ҚАЗАҚША
*оқушыларға, студенттерге
арналған*

СӨЗДІК СЛОВАРЬ

КАЗАХСКО-РУССКИЙ
РУССКО-КАЗАХСКИЙ
*для школьников
и студентов*

30000
СЛОВ

**СӨЗДІК
СЛОВАРЬ
30000
СӨЗ * СЛОВ**

**Издательство «Аруна» баспасы
Алматы 2002**

Құрастырғандар:

*Филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР-ның білім беру озаты
Баян Исмағұлова, Эльмира Ережепова, Гүлбахира Әбдіжаппарова*

Составители:

*Кандидат педагогических наук, доцент, Отличник образования РК Исмағұлова
Баян, Ережепова Эльмира, Абдижаппарова Гүлбахира*

*Оқушыларға студенттерге арналған қазақша-орысша, орысша-
қазақша сөздік. – «Аруна» баспасы. , 416 бет.*

Құрметті оқырмандар!

“Аруна” баспасы өздеріңізге арнап көркем суретті, полиграфиялық орындалу сапасы жоғары, мазмұнды кітаптар шығарумен айналысып келеді. Баспаның мақсаты – оқырмандарды Қазақстан халықтарының тарихы, мәдениеті, этнографиясымен, халық ауыз әдебиетінің үлгілерімен таныстыру, жас жеткіншектердің жан-жақты дамыуына ықпал етіп, уақыттың талабына сай мемлекеттік тілді үйретуге өз үлесін қосу.

Қолдарыңыздағы сөздік орта мектеп оқушылары мен жоғарғы оқу орындарының студенттеріне арналған.

Уважаемые читатели!

Издательство “Аруна” выпускает содержательные, красочно иллюстрированные, высококачественные в полиграфическом исполнении книги.

Главная цель издательства – знакомить читателей с историей, этнографией и культурой народов Казахстана, развивать интеллект подрастающего поколения, вносить свой вклад в изучение государственного языка.

Настоящий словарь представляет собой неотъемлемый компонент учебно-методического комплекса по казахскому языку как для учащихся общеобразовательных школ, так и для студентов вузов и колледжей.

Для получения информации о книгах “Аруна” обращайтесь по телефону в следующие книжные магазины:

Доктор филологических наук, член-корреспондент
НАН РК О. Айтбаев, профессор, доктор филологических наук Т. Сайранбаев, академик Международной Академии информации, доктор филологических наук Б. Хасанулы, ректор Алматинского института языка и перевода, кандидат педагогических наук К. Кунакова.

АЛҒЫСӨЗ

Қазіргі кезеңде тілдің сөздік қоры жаңаруда. Осыған орай тіл білімінің де арнасы кеңейіп жатыр, сондықтан оқулықтар, сөздіктер уақытқа сай өзгертілуде. Қолдарыңыздағы сөздік осының дәлелі болмақ. Оған сонғы жылдары пайда болған қазақ және орыс тілдеріндегі жаңа сөздер мен байырғы сөздердің түсіндірмелері мен қолданыстары енгізілген.

Сөздік екі бөлімнен тұрады. Олардың әрқайсысына 15 000 сөз енген. Сөздікте әдеби тілдің нормаларына сәйкес және күнделікті қарым-қатынаста, оқуда жиі қолданылатын сөздер орын алған. Айтылуы қиын сөздер мен сөз тіркестерінің транскрипциясы беріліп, реестр сөздерінің стильдік ерекшеліктері қалыптасқан ескертпелер арқылы көрсетілген. Орыс тіліндегі етістіктердің инфинитив формасы қазақ тілінде тұйық етістік (-у жұрнағы) түрінде қолданылған.

Сөздікте сөздің қолданылуы жан-жақты берілген. Кеңінен таралған мақал-мәтелдер, сөздердің негізгі және ауыспалы мағыналарын айқындайтын сөз тіркестері келтірілген. Омонимдерді ажыратуға ерекше көңіл бөлінген. Әсіресе екінші тілде сөздің дәл мағынасын табуға шығармашылық талпыныс жасалған. Бұл бағытта тіл білімінің төрінен орын алған "Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі" (1-10 том, А., 1974-86), Н. Т. Сауранбаевтың жетекшілігімен жарыққа шыққан "Казахско-русский словарь" (М., 1954), С. И. Ожегов пен Н. Ю. Шведованың "Голковский словарь русского языка" (М., 1999), Р. Сыздықованың жетекшілігімен жарық көрген "Жаңа атаулар" (А., 1999) және "Қазақ тілінің сөздігі" (А., 1999) сияқты жаңа лексикографиялық еңбектер негізге алынды.

кыр

машки, черта характера
кылыш — меч, сабля, шашка;
кылышын сүйрөтүп [к. сүйрөтүп] во-
лоча саблю

кылыштасу — фехтование
кымбат — дорогой, ценный, дра-
гоценный, дорого; кымбаттырак
дороже

кымбатты — дорогой, уважаемый
кымбатшылык — дороговизна
кымыз — кумыс (напиток из ко-
быльего молока)

кымыздык — щавель, щавелевый
кымыран — кумран (напиток из
верблюжьего молока)

кына — хна, лишай, лишайник

кынагүл — бальзамин

кынкыгүл — ландыш

кынкыла — болезненно, нехотя

кынкылу — утруждаться, огор-
чаться

кынкылдау — ныть, хныкать

кынкылдак — нудный, нытик,
зануда

кынкылсыз — безропотно

кыңсылау — визжать, скулить

кыпшабел — тонкая, изящная та-
лия

кыр I — степь; кырдың кыраны
степной сокол; кырдан асты пре-
одоле(и) возвышенность, бугор;
кыр баласы сын степей; кырдын
түлегі [к. түлөгі] выходец из степей,
степняк

кыр II — грань, ребро, бок; кыр
мүрын [к. мүрүн] прямой нос

кыр III: кыр соңунан калмау
привязаться; ходить по пятам

кырагы — 1) бдительный;
2) дальновидный, прозорливый;
3) зоркий; 4) догадливый; кырагы
көзкарас настороженный взгляд

кыран — 1) беркут; 2) орел;
3) сокол; 4) ловкий, хваткий;
кыран күлкіге батыратын [к. күлкүге
б.] доводящий до смеха

кырат — возвышенность, холм,
плоскогорье

кырау — иней, изморозь

кыргауыл — фазан

кыргы — кобчик, ястреб-перепе-
лятник

Кыргызстан — Кыргызстан; кыр-
гыз еліңде у киргизов

кыркүйөк — сентябрь

кырка — пригорок, возвышен-
ность, хребет

кырку — резать, стрижка, стричь,
подстричь; кырка шалды поставил
подножку

кыркылган — стриженный, рас-
пиленный, срезанный

кырлы — 1) холмистый; 2) угло-
ватый; 3) граненый

кырнау — 1) выточка; 2) делать
гладким, полировать; 3) соскабли-
вать; 4) шлифовать

кырнаушы — 1) токарь; 2) шли-
фовщик; 3) гравер; 4) резец

кырсыгу — упрямиться

кырсыкканда — как назло

кыртыс — 1) почва, поверхность
земли; 2) кожура; 3) морщины,
складки

кыру — 1) скоблить, соскабли-
вать; 2) брить; 3) уничтожать, ис-
треблять

кыруар — много, множество,
масса, многочисленный

кырык — сорок

кырыкаяк — сороконожка

кырыкбуын — гусеница

кырыккабат — капуста

кырыккүлак — папоротник

кырыну — бриться

кырындап — боком

кыска — короткий, краткий, ко-
ротко

кыс — зима; кыс катты суровая
зима

кысы-жазы и зимой, и летом

кыскы — зимний; кыскы шөп
зимний корм; кыскы сүр зимние
копчености; кыскы үйкүдан
[к. үйкүдан] от зимней спячки

кыскару — укорачиваться, стано-
виться коротким, сокращаться

кыскарту — укорачивать, сокра-

щать

кышкыш [кышкыш] — щипцы
кыспақ — 1) пресс; 2) тиски;
3) *перен.* притеснение; 4) затруднительное положение

кыстақ — селение, зимовка

кыстау — зимовье

кыстыгүні — зимой

кыстыру — прицепить, втиснуть, вставить

кыстыргыш — 1) скрепка; 2) прищепка; 3) заколка

кысу — жать, сжимать; *перен.* оказывать давление, поставить в затруднительное положение;

кысылу — 1) быть потесненным, тесниться; 2) стесняться; кысылып напргаясь, смущаясь, растерявшись, будучи в затруднении; кысылганнан от стыда; кысыл таяң сәт тьжелая обстановка

кысым — зажим, давление, натиск; қан кысымы артериальное

лаж — возможность, средство, способ, выход

лаждау — обходиться имеющимся

лай — мутный, муть, грязь, глина, глиняный раствор

лайлану [лайлануу] — помутнеть, загрязниться

лайлы — илистый, грязный

лайық — соответствующий, подходящий; лайық көру [лайық көру] считать подходящим, достойным

лайықсыз — не соответствующий

лайықты — достойный, подходящий, подобающий

лақ — козленок

лақтыру [лақтыруу] — кидать; лақтырып тастау выбросить, сбросить; лақтырып жіберу [лақтырып жіберуу] выбросить, подбросить

лақа — сом, налим

лақаң — слух, молва; лақаң дүр ете түсті [лақаң дүр ете түсті] раз-

давление; ауаның кысымы атмосферное давление

кысыргүл — пустоцвет

Қытай — Китай

кытайлар — китайцы

кытық — щекотка, щекотно, щекотливый

кытыр — хруст

кытырлақ — хрустящий, хворост
кытырлату — жевать что-л., хрустя; кытырлатып хрустя (чем-л.)

кыш — кирпич, глина, глиняный; кыш бұйымдары гончарные изделия

кыша — горчица

кышқаш — щипцы, плоскогубцы

кышқыл — кислый, кислота

кышқылдану — окисляться, становиться кислым

кышқылтым — кисловатый

кышу — чесаться, зудеть, зуд

кышы — гончар

кышыма — чесотка, зуд

Л

лала — лилия

лалагүл — лилия

лапылдау — гореть, пылать, пламенеть; *перен.* увлекаться, гореть желанием

лас — грязный, грязно, засоренный, сор

ластау — загрязнять, пачкать, сорить

ластану [ластануу] — загрязняться
лашын — ловчая птица из семейства соколиных

лаулау — пылать; лаулап жану сильно гореть

ләззәт — удовлетворение, удовольствие, наслаждение

ләйлек — аист

леген — 1) таз; 2) блюдо

лезде — мгновенно, вмиг, сразу

леп — 1) восклицание; 2) дуновение, веяние; 3) дыхание

леп белгі(сі) — восклицательный

Іс жүргізу сөздігі

А

адресат — адресат
азаматтық қорғаныс — гражданская оборона
акт — акт, кесім
акшалай сыйлық — денежное вознаграждение
ақысы төленбейтін демалыс [ақысы төлөмбейтін демалыс] — отпуск без содержания
ақысы төленетін демалыс [ақысы төленетін демалыс] — оплачиваемый отпуск
анықтама — справка
арнайы бұйрықтар [арнайы бұйрықтар] — специальные приказы
арнайы жумыс киімі мен аяқ киім [арнайы жұмыс киімі мен аяқ киімі] — специальная одежда и обувь
арыз — заявление, жалоба, апелляция

аталған қызмет — занимаемая должность
атауы [атаууу] — наименование
аты-жөні [аты-жөнү] — инициалы
аудандық білім беру басқармасы — районный отдел образования (райОО)
ауыру қағазы — больничный (лист)
ауысудың себебі [аууусуудың себебі] — причина перевода (рабочего места)
аяқталды [айақталды] — завершен
әріптестер — коллеги

Б

байланысты — в связи с
бақылау-өлшеу аппаратурасы [бақылау-өлшеу аппаратурасы] — контрольно-измерительная аппаратура
барлық қызметкерлерге — всем сотрудникам
басқа адамға [басқ^адамға] —

другим лицам
басқарма — управление
басты — главный
бастық — начальник
басшы [башшы] — руководитель
баяндау хаты [байандау хаты] — докладная записка
бекіту — утверждать, утвердить
бекітілген — утверждено
бөлек [бөлөк] — отдельно
бұйрықтан үзінді [бұйрықтан үзінді] — выписка из приказа
бұрыштама [бүруштама] — резолюция
білім мен қызметі туралы мәлімет — сведения об образовании и имеющемся опыте
бірлестік — объединение

Ғ

ғимарат [ғыймарат] — здание

Д

дана — экземпляр
демалыс — отпуск

Е

екі жақтың құқы мен міндеттері [екі жақтың құкү мен міндеттері] — права и обязанности сторон
екі жақтың заңды мекен-жайы — юридические адреса сторон
енгізу [енгізуу] — внести
еңбек жағдайы — условия труда
еңбек келісімі — трудовой договор
еске саламыз — напоминаем
ескерту — примечание; предупреждение (как мера наказания)

Ж

жалпы — общий
жак, жағы — сторона

Назарларыңызға
рахмет!